

Chronologie-vragen

Formatief handelen en chronologisch besef

Heeft formatief handelen zin bij het aanleren van chronologisch besef? Nee, niet als je chronologisch besef opvat als het memoriseren van jaartallen van gebeurtenissen. Dan zou je in het gunstigste geval aandacht kunnen besteden aan memorisatie strategieën. Maar dat is niet wat we bij het vak geschiedenis onder chronologisch besef verstaan. Bij chronologisch besef gaat het om het ontwikkelen van inzicht in een logische chronologische volgorde van gebeurtenissen.

Een voorbeeld van de manier waarop je formatief kunt werken aan chronologisch besef wordt beschreven in dit document: <http://histoforum.net/2020/chronologie.pdf>.

Opdrachten

Hieronder staat een aantal mogelijke chronologie opdrachten met telkens een toelichting.

Opdracht

Met name vmbo-leerlingen scoren door de bank genomen slechts op chronologievragen. Onderstaande vraag is daarop met een p-waarde van .79 een uitzondering.

Deze vraag heeft betrekking op een, onder leerlingen, zeer populair onderwerp de Tweede Wereldoorlog. Een onderwerp waarover ze waarschijnlijk ook relatie veel weten. Bovendien bevatten twee fragmenten wel erg duidelijke signaal woorden, 'de oorlog is uitgebroken' in fragment vier en 'de oorlog is al een paar dagen oud' in fragment vijf'. Dat fragment 3, het laatste fragment zal zijn ligt vanwege de zinsnede 'Duitsland heeft gecapituleerd' ook erg voor de hand. Fragment vier over 'bevrijders' moet daar allicht aan voorafgaan. Een andere volgorde zou wel heel erg onlogisch zijn.

Hieronder staan in totaal vijf fragmenten uit dagboeken die geschreven zijn in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog:

Fragment 1

Door de Duitsers wordt bedreigd dat stakers de doodstraf kunnen krijgen. Ik ben blij dat er spontaan gestaakt is! Wij Nederlanders hebben laten zien dat we opkomen voor onze Joodse landgenoten.

Fragment 2

In de middag zijn de eerste Engelse troepen geland ten zuiden van de Rijn. Een heel leger kwam vanuit de lucht met parachutes naar beneden, een heel leger van bevrijders! Het geallieerde leger rukt vanuit België op naar Brabant.

Fragment 3

Het is officieel bekend gemaakt: Duitsland heeft gecapituleerd. Ik ren naar mijn vriend. Onderweg zie ik mijn burens en ik schrik. Ineens valt me op dat iedereen zo mager is.

Fragment 4

Er vliegen wel zes vliegtuigen over me heen. Ik fiets door het dorp en de bakker roept dat er oorlog is uitgebroken. Ik roep terug dat het oefeningen zijn. Later komen er nog meer vliegtuigen overvliegen. Dan begint de luchtafweer te schieten.

Fragment 5

De oorlog is al een paar dagen bezig, maar nu is het voor ons echt geworden. Het luchtalarm gaat af en wij gaan de schuilkelder in. Uiteindelijk komen we de kelder uit en kijken om ons heen. Voor het luchtalarm af ging stond hier nog een stad, maar nu zien we alleen maar vuur.

Zet deze vijf fragmenten in de juiste chronologische volgorde.

Opdracht

De volgende vraag werd door vmbo-leerlingen als extreem moeilijk ervaren, getuige de p-waarde van .07. Waarom deze vraag zo moeilijk was, wordt niet echt duidelijk. Misschien komt het omdat, in ieder geval, drie koppen op een periode lijken te duiden en niet, zoals het feit dat het om krantenkoppen gaat op een activiteit. Maar of de toevoeging wordt aan, herenigd, verdeeld of hoofdstad de vraag echt eenvoudiger had gemaakt. Mogelijk ook was de detailkennis van de leerlingen te beperkt om Oost-Berlijn als hoofdstad van de DDR te plaatsen na de blokkade van Berlijn.

Hieronder staan vier krantenkoppen over Berlijn in de periode 1945-1990:

- a. Berlijn hoofdstad van herenigd Duitsland
- b. Berlijn verdeeld door muur
- c. Oost-Berlijn hoofdstad van de DDR
- d. West-Berlijn geblokkeerd door Sovjet-Unie

Plaats de krantenkoppen in de juiste chronologische volgorde.

Opdracht

Ook de volgende, voor vmbo-leerlingen op dat moment nieuwe type vraag, opdracht stelden de leerlingen voor grote problemen (P-waarde = .31). Dit lijkt iets eenvoudiger te verklaren. Om te beginnen kan het zijn dat leerlingen afgeleid worden door het feit dat alle beschrijvingen betrekking hebben op Philips, een gegeven dat voor het maken van de opdracht niet relevant is. Vervolgens hebben twee omschrijving betrekking op oorlog. Om deze in de juiste volgorde te plaatsen, moeten leerlingen het begrip oorlog (uit omschrijving 3) koppelen aan 'neutrale', om te kunnen concluderen dat het hier om de Eerste Wereldoorlog moet gaan. En vervolgens moeten zij concluderen dat omschrijving 1 daarom na omschrijving 3 komt. Mogelijk ook is de introductie van televisie en computer voor zestienjarigen allebei als zo lang geleden, dat ze moeite hebben te bedenken welke uitvinding het eerst is gedaan.

- 1 De directie van Philips wil dat de regering de invoer van gloeilampen van buitenlandse concurrenten beperkt. Na overleg met minister-president Colijn wordt dit besluit door de regering uitgevoerd.
- 2 De eerste computer van Philips wordt op de markt gebracht. Door de grote internationale concurrentie is dat geen succes.
- 3 In het neutrale Nederland kan Philips door de handelsbelemmeringen tijdens de oorlog moeilijk glas importeren. Daarom bouwt het bedrijf een eigen glasfabriek voor de gloeilampen.
- 4 Onder Duits toezicht moet de Eindhovense fabriek voor de oorlogsindustrie gaan werken. Philips moet voornamelijk radio-onderdelen voor de Duitse bezetter produceren.
- 5 Philips organiseert de eerste televisie-uitzending in een openbare gelegenheid.

Plaats deze vijf gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde.

Opdracht

In onderstaande opdracht uit het vmbo-gtl-examen 2018 (tweede tijdvak) moeten leerlingen zes afbeeldingen in de juiste chronologische volgorde plaatsen. De leerlingen worden in deze opdracht bij de hand genomen door:

- bij elke foto te beschrijven wat er te zien is;
- zeven begrippen te geven die leerlingen aan elke afbeelding moeten koppelen, waarbij een begrip overblijft.

Vervolgens moeten zij de afbeeldingen in de juiste chronologische volgorde plaatsen.

Als je deze opdracht wilt gebruiken om leerlingen voor te doen hoe zij een chronologie-opdracht moeten aanpakken, kun je overwegen hen eerst alleen de afbeeldingen te geven en hen te vragen wat er op de afbeelding te zien is. Als dat te moeilijk blijkt kun je de beschrijving toevoegen. Komen zij er dan nog niet uit dan kun je de zes of zeven begrippen geven en vragen deze te koppelen aan de zes afbeeldingen.

Vervolgens vraag je de leerlingen de afbeeldingen in de juiste volgorde te plaatsen, waarbij je hen telkens eerst vraagt te bedenken wanneer het afgebeelde (ongeveer) moet hebben plaatsgevonden. Als dat nog te veel moeilijkheden oplevert kun je hen vragen of er een logisch verband tussen de afbeeldingen bestaat; wat moet, op basis van wat ze van het onderwerp weten, zeker eerder of later hebben plaatsgevonden?

Bron

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal zes foto's (a tot en met f) van grenzen en hekwerken.

foto a

Het weghalen van een slagboom bij een grens tijdens de Blitzkrieg:

foto b

Er wordt een grens gebouwd om het vertrek van mensen uit de DDR tegen te houden:

foto c

Een grens voorzien van elektrische hoogspanning tussen Nederland en België:

foto d

Een hekwerk om terroristen niet te laten ontsnappen:

Toelichting

Op de wachttorenen hangt de vlag van de Verenigde Staten.

foto e

De aanleg van de grens tussen Tsjecho-Slowakije en de BRD:

foto f

Prikkeldraad rondom een vernietigingskamp:

Hieronder staan zeven titels:

1. Auschwitz
2. de Berlijnse Muur
3. de Dodendraad
4. gevangenkamp opgezet na de aanslag op 11-9
5. het IJzeren Gordijn
6. Pools-Duitse grens
7. Westerbork

Geef per foto aan welke titel daarbij hoort.

Let op! Elke titel mag maar één keer worden gebruikt. Er blijft één titel over.

Doe het zo:

Bij foto a hoort titel ... (vul nummer in). (enzovoort tot en met foto f)

Antwoordmodel

maximumscore 2

Bij foto a hoort titel 6 (= Pools-Duitse grens).

Bij foto b hoort titel 2 (= de Berlijnse Muur).

Bij foto c hoort titel 3 (= de Dodendraad).

Bij foto d hoort titel 4 (= gevangenkamp opgezet na de aanslag op 11-9).

Bij foto e hoort titel 5 (= het IJzeren Gordijn).

Bij foto f hoort titel 1 (= Auschwitz).

indien zes antwoorden juist 2

indien vijf of vier antwoorden juist 1

indien minder dan vier antwoorden juist 0

Vraag 46 examen gtl 2018 tweede tijdvak

Opdracht

Gebruik de bron uit de vorige vraag.

Zet de zes foto's in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Let op!

Eén foto staat al op de juiste plaats.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens letter e, daarna ... en ten slotte ... (vul alleen de ontbrekende letters in).

Andere voorbeelden van chronologievragen

Voorbeeld 1

Chronologievragen zullen in de regel moeilijker worden naarmate de gebeurtenissen in tijd dichter bij elkaar liggen.

Deze opdracht vraagt van leerlingen gebeurtenissen die in tijd dicht bij elkaar liggen in chronologische volgorde te plaatsen.

Plaats de volgende gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde. Schrijf alleen de letters op.

- a de bestorming van de Bastille
- b Lodewijk XVI probeert naar het buitenland te vluchten
- c Napoleon vestigt een dictatuur
- d de Nationale Vergadering wijkt uit naar een kaatsbaan
- e de Jacobijnen o.l.v. Robespierre nemen de macht over
- f de koning roept de Staten Generaal bijeen.

Voorbeeld 2

Deze opdracht vraagt van leerlingen gebeurtenissen die in tijd verder uit elkaar liggen in chronologische volgorde te plaatsen. Deze opdracht is vooral geschikt als men cumulatief toetst.

De volgende gebeurtenissen hebben met verschillende godsdiensten te maken en staan in willekeurige volgorde:

- 1 Jezus Christus wordt geboren.
- 2 De profeet Mohammed trekt van Mekka naar Medina.
- 3 De Romeinse keizer Constantijn bekeert zich tot het christendom.
- 4 Jagers en verzamelaars maken grotschilderingen, die volgens onderzoekers uitingen zijn van het geloof dat er goden wonen in planten, dieren, rivieren, bergen enz.
- 5 Maarten Luther, die de katholieke kerk wil hervormen, verbrandt in het openbaar een officiële brief van de paus, waarmee hij uit de kerk werd verbannen.
- 6 De monotheïstische joodse godsdienst ontstaat in het Midden-Oosten.

Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste volgorde van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Meer van dergelijke chronologie-vragen zijn te vinden op: <http://histoforum.net/algemeen/scalzo>

Voorbeeld 3

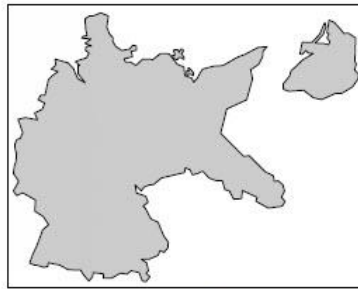
Vier kaarten van Duitsland

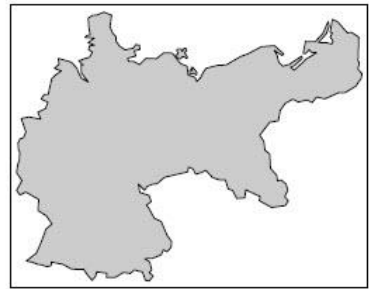
kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

Gebruik de bron

Zet de kaarten van Duitsland in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later.
Schrijf alleen de nummers van de kaarten op.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul de nummers van de kaarten in).

Deze voor het vmbo bedoelde vraag kun je moeilijker maken door te vragen de keuze uit te leggen.

Voorbeeld 4

Bron

kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

Gebruik de bron

Op welke kaart is het gebied te zien dat Duitsland en zijn bondgenoten bezet hielden in 1942?

- a. Kaart 1
- b. Kaart 2
- c. Kaart 3
- d. Kaart 4

Voorbeeld 5

Hieronder staan vijf gebeurtenissen die zich afgespeeld hebben tussen 1914 en 1945:

1. de Beurskrach op Wall Street;
2. de moord op kroonprins Frans Ferdinand;
3. het afschaffen van de parlementaire democratie in Duitsland;
4. het opstellen van een grondwet voor de Republiek van Weimar;
5. het werpen van atoombommen op Hiroshima en Nagasaki.

Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Doe het zo: Eerst gebeurtenis ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Voorbeeld 6

Deze opdracht vraagt van leerlingen gebeurtenissen die in tijd verder uit elkaar liggen in chronologische volgorde te plaatsen. Deze opdracht is vooral geschikt als je cumulatief toetst.

De vraag is afkomstig uit een havo-examen. Alle chronologievragen van dit type uit havo- en vwo-examens sinds 2006 zijn te vinden op [Histoforum](http://Histoforum.nl) (kijk bij toetsmateriaal: voor deze vragen zijn inloggegevens beschikbaar via de eigenaar van Histoforum).

Op histoforum.net/chronologie kunnen leerlingen online oefenen met dit type chronologievragen.

De volgende gebeurtenissen hebben met verschillende godsdiensten te maken en staan in willekeurige volgorde:

1. Jezus Christus wordt geboren.
2. De profeet Mohammed trekt van Mekka naar Medina.
3. De Romeinse keizer Constantijn bekeert zich tot het christendom.
4. Jagers en verzamelaars maken grotschilderingen die volgens onderzoekers uitingen zijn van het geloof dat er goden wonen in planten, dieren, rivieren, bergen enzovoort.
5. Maarten Luther, die de katholieke kerk wil hervormen, verbrandt in het openbaar een officiële brief van de paus, waarmee hij uit de kerk werd verbannen.
6. De monotheïstische joodse godsdienst ontstaat in het Midden-Oosten.

Zet deze zes gebeurtenissen in de juiste volgorde van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Voorbeeld 7

Hieronder staan vier onderdelen. Deze gaan over gebeurtenissen uit de periode 1900-1920.

Onderdeel 1: een tekst van een liedje

Hij schiet vanaf twee meter
Frans Ferdinand zakt in elkaar
En tracht zijn vrouw te troosten
Het is niets, het is niets
Het is niets, het is niets
En veegt het bloed weg
Uit zijn mondhoek

Onderdeel 2: Regeringsleiders komen aan in Versailles om over vrede te onderhandelen

Bron: H.P. Willmott, Eerste Wereldoorlog, Utrecht 2004, pag. 295

Onderdeel 3: Een foto van de ondertekening van de wapenstilstand tussen Duitsland en Rusland

Bron: <http://beeldbank.nationaalarchief.nl> (opent in nieuw venster) (verwijst naar een andere website)

Onderdeel 4: Een tekst uit een documentaire

In Compiègne zou de wapenstilstand worden gesloten. De Duitse militaire top stuurde er een staatssecretaris naartoe. Volgens de overlevering heeft hij aan het begin van de bijeenkomst bij de Franse maarschalk geïnformeerd naar voorstellen voor een wapenstilstand. De maarschalk moet hem toen op botte toon geantwoord hebben: 'Voorstellen? Ik heb geen enkel voorstel. Ik heb slechts een dictaat in mijn tas, dat Duitsland moet slikken.'

Zet de vier onderdelen uit de bron in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo: Eerst onderdeel ..., dan ..., vervolgens ..., en ten slotte ... (vul alleen nummers in).

Voorbeeld 8

Bron

Een krantenbericht over een gebeurtenis tijdens de Eerste Wereldoorlog

Na een felle strijd hebben Amerikaanse troepen hun linie op een aantal punten vooruitgeschoven. Vanochtend hebben zij een heuvel ingenomen en de vijand uit een nabijgelegen bos verdreven. Daarbij namen zij zes officieren en 255 manschappen gevangen. Bovendien werd ook nog een aantal machinegeweren bemachtigd.

Hieronder staan vijf gebeurtenissen die te maken hebben met de Eerste Wereldoorlog. Deze gebeurtenissen staan in de juiste tijdvolgorde, van vroeger naar later:

1. Kroonprins Frans Ferdinand wordt in Sarajevo vermoord.
2. Enthousiaste vrijwilligers melden zich voor militaire dienst.
3. In Noord-Frankrijk en België graven de legers zich in.
4. Duitse duikboten vallen ook neutrale schepen aan.
5. In de buurt van Parijs wordt de wapenstilstand getekend.

Op welke plaats in het chronologisch overzicht hoort de gebeurtenis uit de bron te staan?

- a. Tussen gebeurtenis 1 en 2
- b. Tussen gebeurtenis 2 en 3
- c. Tussen gebeurtenis 3 en 4
- d. Tussen gebeurtenis 4 en 5

Voorbeeld 9

Hieronder staan zes uitspraken over Nederland in de twintigste eeuw:

- a. De economische crisis zorgt voor een hoge werkloosheid.
- b. De olieboycot zorgt voor grote economische problemen.
- c. De Tweede Feministische Golf zorgt voor veranderingen.
- d. Er komen veel gastarbeiders om het arbeidstekort op te lossen.
- e. Het land wordt weer opgebouwd met Marshallhulp.
- f. Nederland wordt lid van de EGKS.

Welke twee uitspraken horen bij Nederland in de periode 1945-1960? Schrijf alleen de nummers op.

Voorbeeld 7

Bron

Hieronder staan vier ooggetuigenverslagen van gebeurtenissen in Berlijn, uit de periode 1945-1990.

Onderdeel 1

Honderden mensen, uit Oost en West, klimmen op de Muur. Ze omhelzen elkaar, dansen, geven elkaar bloemen, drinken wijn en helpen weer volgende 'veroveraars' omhoog.

Onderdeel 2

Mannen van de Oost-Duitse spoorwegpolitie schuiven stalen balken voor de hekken van de ondergrondse. Het IJzeren Gordijn is nu echt helemaal gesloten.

Onderdeel 3

En weer landt er een vliegtuig op één van de Berlijnse vliegvelden. Elke 63 seconden landt er een vliegtuig! En dat allemaal om de bevolking van onze stad van de hoognodige spulletjes te voorzien.

Onderdeel 4

Veel mensen dragen een witte armband als teken van overgave of een rode als een groet aan het Rode Leger. Er zijn ook heel voorzichtige mensen: die hebben zowel een witte als een rode armband omgedaan.

Gebruik de bron

Zet de vier onderdelen van de bron in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Doe het zo: Eerst onderdeel ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Leerlingen kunnen online oefenen met chronologievragen uit eerdere examens op histoforum.net/geschiedenisvmbo (opent in nieuw venster) (verwijst naar een andere website). Zij krijgen dan direct te zien of hun antwoord goed is.

Voorbeeld 8

Deze vraag is afkomstig uit het vmbo-examen 2019, en had een p-waarde van .35 (dus voor de leerlingen een moeilijke vraag)

2p Hieronder staan vijf films over de Tweede Wereldoorlog:

1. A Bridge Too Far: over de Slag om Arnhem
2. Battle of Britain: over de Slag om Engeland
3. Het Bombardement: over het bombardement op Rotterdam
4. The Longest Day: over de invasie in Normandië
5. Tora! Tora! Tora!: over de aanval op Pearl Harbor

Iemand wil deze films in de juiste volgorde bekijken, van vroeger naar later, op basis van de gebeurtenissen waarover de films gaan.

In welke volgorde moeten de films worden bekeken?

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Antwoordmodel

Maximumscore 2

Eerst 3, dan 2, daarna 5, vervolgens 4 en ten slotte 1.

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Voorbeeld 9

Deze vraag is afkomstig uit het vmbo-examen 2019, en had een p-waarde van .63

Bron

Een vrouw vertelt over muziek uit haar jeugd in Nederland: Eén van de muziknummers die een hit was heette 'De Bom'. In dat lied werd gezongen dat het niet uitmaakt hoe goed je je best doet, de atoombom zou toch wel vallen en dan zou alles weg zijn. Ik weet nog dat ik daar best een beetje bang van werd.

Gebruik de bron

1p Bij welke periode hoort de herinnering?

- A. bij de periode 1913-1923
- B. bij de periode 1933-1943
- C. bij de periode 1973-1983
- D. bij de periode 1993-2003.

Antwoordmodel

C

Voorbeeld 10

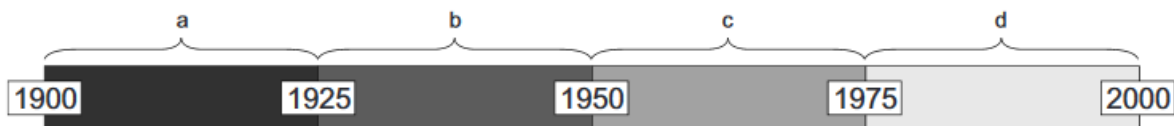
Deze vraag is afkomstig uit het vmbo-examen 2017, en had een p-waarde van .57. Dit is een aardig voorbeeld van een vraag waarbij het niet relevant is of leerlingen het exacte jaartal bij een gebeurtenis kennen. Dat zou in dit geval trouwens ook niet mogelijk zijn.

Hieronder staan zes gebeurtenissen uit de geschiedenis van Albert Heijn in Nederland:

1. Aan het eind van de Hongerwinter wordt Zweeds witbrood ook in Albert Heijn-winkels verkocht.

2. Door de oliecrisis worden vuilniszakken bij Albert Heijn duurder.
3. In de fabrieken van Albert Heijn werken de eerste Turkse gastarbeiders.
4. Klanten kunnen informatie vinden op de website van Albert Heijn.
5. Ondanks de economische crisis na de beurskrach is het aantal Albert Heijn-winkels in tien jaar tijd verdubbeld.
6. Tijdens de onbepaalde duikbotenoorlog moet Albert Heijn van de Nederlandse regering distributiebonnen accepteren voor boter, kaas, meel en eieren.

Een tijdbalk met vier periodes:

Geef per gebeurtenis aan in welke periode deze plaatsvindt. Schrijf alleen een letter op.

Let op!

Een periode kan meerdere keren worden gebruikt.

D

oe het zo:

Gebeurtenis 1 speelt zich af in periode ... (vul letter in).

(enzovoort tot en met gebeurtenis 6)

Voorbeeld 11

Deze vraag is afkomstig uit het vmbo-examen 2018, en had een p-waarde van .44 (een lastige, discriminerende, vraag dus).

Bron

Hieronder staan vijf omschrijvingen die te maken hebben met de geschiedenis van het Nederlandse voetbal:

1. omschrijving 1: Het werd gevaarlijk om jongens te laten voetballen. Velen van hen moesten eigenlijk verplicht werken in Duitsland. Bij veel sportwedstrijden leidde dat zelfs tot razzia's.
2. omschrijving 2: Koningin Beatrix bezocht onze voetbalvereniging. Ze opende het jaarlijkse voetbaltoernooi waarbij geld werd ingezameld voor het Prinses Beatrix Fonds.
3. omschrijving 3: De voetbalclub raakte een aantal spelers kwijt, want spelers die lid waren geweest van de NSB werden ontslagen. Ze hadden samengewerkt met de bezetter.
4. omschrijving 4: De ellende in die crisistijd was zo groot, dat veel werkloze leden de contributie niet meer konden betalen. Maar toen ontstond wel het idee van profvoetbal in Nederland. Dat werd gezien als een manier om werklozen toch werk te geven.
5. omschrijving 5: Toen België en Frankrijk werden aangevallen, deed Nederland niet mee met de oorlog. Toch werden er honderdduizenden mannen uit voorzorg gemobiliseerd. Een compleet elftal het voetbalveld in sturen werd daardoor wel heel moeilijk.

Gebruik de bron

2p Zet de omschrijvingen in de juiste volgorde, van vroeger naar later. Doe het zo: Eerst ..., daarna ..., vervolgens ..., dan ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Antwoordmodel

maximumscore 2

Eerst 5, daarna 4, vervolgens 1, dan 3 en ten slotte 2.

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Referenties

Bloom, B.S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., & Krathwohl, D.R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: Book 1, Cognitive domain*. New York: Longman.

Boske, B. ten en Bruijns, V. (z.d.) Nut en Waarde van multiple choice toetsen.

<https://score.hva.nl/Bronnen/Bruijns,%20Ten%20Boske%20-Nut%20en%20waarde%20van%20multiple%20choice%20toetsen.pdf>

Breukers, H., Doorten, M., Joosten-ten Brinke, D., Loth, F., Moerkerke, G., De Roode, F., Schlusmans, K. (2011). *Handboek toetsen en tentamens bij de Open Universiteit*. Heerlen: Open universiteit.

<http://hdl.handle.net/1820/3884>.

Hancock, C.R. (Ed.). (1994). *Teaching, testing, and assessing: Making the connection*. Northeast Conference Reports. Lincolnwood, IL: National Textbook Co.

Masters, J.C., Hulsmeyer, B.S., Pike, M.E, Leichty, K., Miller, M.T., Verst, A.L. (2001) Assessment of multiple-choice questions in selected test banks accompanying text books used in nursing education. *The journal of nursing education*. 2001 Jan; 40 (1):25-32.

Wilschut, A. en Kaap, A. van der (2013). Handreiking schoolexamen geschiedenis havo/vwo

<https://www.hva.nl/kc-onderwijs-opvoeding/gedeelde-content/publicaties/publicaties-algemeen/2014-of-ouder/handreiking-schoolexamen-geschiedenis-havovwo.html>

Websites

<https://toetsing.sites.uu.nl/modules/multiple-choice-vragen/theorie/>

<http://www.teelen.nl/goedetoetsen/>